

Lausuntopyyntö uudistettavasta lainvalmistelun kuulemisoppaasta

Johdanto

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta valtioneuvoston uudeksi lainvalmistelun kuulemisoppaaksi. Oppaalla korvataan valtioneuvoston vuonna 2016 antama säädösvalmistelun kuulemisopas. Lisäksi lausuntoja pyydetään arviomuistiosta, joka koskee säädösehdotuksista järjestettävien lausuntomenettelyjen ohjeistettua lausuntoaikaa.

Tausta

Kuulemisopas koskee kuulemista lakien, asetusten ja oikeussääntöjä sisältävien määräysten valmistelussa. Opas on tarkoitettu ensi sijassa lainvalmistelun johtamiseen ja toteuttamiseen osallistuvalla ministeriöiden johdolle, säädösvalmistelijoille ja säädösvalmisteluavustajille.

Oikeusministeriön asettama poikkihallinnollinen työryhmä valmisteli luonnoksen uudeksi säädösvalmistelun kuulemisoppaaksi 29.2.2024 päättyneellä toimikaudellaan. Oikeusministeriö asetti työryhmän uudelleen 13.5.2024 ja täydensi sen tehtäviä. Työryhmä arvioi, millä edellytyksillä teknologinen kehitys ja tehostuneet viestintämahdollisuudet, muut toimintaympäristön muutokset ja lainvalmisteluprosessin kehittäminen mahdollistaisivat nykyisen kuulemisoppaan mukaisen säädösehdotuksista järjestettävän lausuntomenettelyn lausuntoajan lyhentämisen ottaen huomioon myös lainvalmisteluhankkeiden luonteiden ja erityispiirteiden (kuten vaalivuoden) erot. Lisäksi oikeusministeriö asetti työryhmän uudelleen toimikaudelle 4.–31.10.2024 tehtävänsä konkretisoida käytännön tilanteet ja edellytykset, joiden vallitessa lausuntoajoista poikkeaminen on mahdollista esimerkiksi opasluonnoksen suosituksia hyödyntämällä.

Opasluonnoksen johdannossa esitellään muun muassa kuulemisen suunnittelun ja toteutuksen yleisiä lähtökohtia. Tämän jälkeen oppaassa käsitellään lainvalmisteluprosessin etenemisjärjestyksessä kuulemista ja sitä tukevaa hankeviestintää kussakin lainvalmisteluprosessin vaiheessa. Lisäksi oppaassa on erillistä ohjeistusta kuulemisesta EU-ennakkovaikuttamisessa sekä EU-säädösten ja valtiosopimusten valmistelussa. Oppaan liitteissä käsitellään kuulemisen sähköisiä työkaluja, kieliä, asiakirjajulkisuutta, tiedonhallintaa ja tietosuojaa sekä lakisäätteisiä kuulemisvelvoitteita.

Opasluonnoksessa on kahdentasoista ohjeistusta: periaatteita, joita noudatetaan lähtökohtaisesti sellaisenaan, sekä suosituksia, joilla voi parantaa säädösvalmistelun laatua tehokkaasti ja tuloksellisesti. Periaatteista poikkeaminen on sallittua vain perustellusta syystä. Lausuntomenettelyä koskevista periaatteista poikkeaminen on lisäksi perusteltava lausuntopyynnössä sekä hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen

perustelumuiotiossa. Periaatteiden ja suositusten lisäksi oppaassa on esimerkkejä hyvistä käytännöistä ja kuulemisten konkreettisista toteutustavoista erilaisissa lainvalmisteluhankkeissa.

Arviomuistiossa puolestaan käsitellään säädösehdotuksista järjestettävien lausuntomenettelyjen ohjeistettua lausuntoaikaa ja muita mahdollisia keinoja nopeuttaa lainvalmisteluhankkeen jatkovalmistelua.

Tavoitteet

Uudistetun oppaan tavoitteena on kehittää ja yhdenmukaistaa kuulemisen toimintatapoja valtioneuvoston piirissä. Opas sisältää ohjeistusta kuulemisesta säädösvalmisteluprosessin kaikissa vaiheissa lainsäädäntöhankkeen esivalmistelusta lainsäädännön voimaantulon jälkeiseen seurantaan. Lisäksi oppaassa käsitellään aiempaa kattavammin muun muassa sidosryhmien ja yleisön osallistumista tukevaa hankeviestintää, kuulemisen sähköisten työkalujen tuloksellista hyödyntämistä sekä kuulemispalautteen dokumentointia ja arviointia.

Toisaalta säädösvalmisteluhankkeiden luonteen ja sidosryhmien erojen vuoksi kuulemisen tarve ja hyödyt vaihtelevat ministeriöittäin ja hankkeittain. Tämän vuoksi täysin yhdenmukainen ohjeistus ei sellaisenaan sovellu kaikkiin hankkeisiin. Oppaassa on tuotu esiin erilaisiin hankkeisiin ja hankkeiden eri vaiheisiin sopivia suosituksia hyvistä käytännöistä sekä avattu aiempaa tarkemmin esimerkiksi, millaisissa hankkeissa kuuleminen esi- ja perusvalmistelun aikana on yleensä tarpeellista tai tarpeetonta sekä milloin säädösehdotuksesta järjestettävässä lausuntomenettelyssä voi riittää pääsääntöä lyhyempi lausuntoaika.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunto annetaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse ministeriön kirjaamoon.

Lausunnon antamista varten vastaajan on rekisteröidyttävä ja kirjauduttava lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi ovat lausuntopalvelu.fi:n sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@gov.fi.

Kaikki annetut lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Vastaajatietojen antaminen on pakollista. Kaikkiin opasta ja arviomuistiota koskeviin kysymyksiin vastaaminen on vapaaehtoista.

Kysymyksiä on paljon, koska tavoitteena on kerätä yksityiskohtaista palautetta kaikista oppaan periaatteista ja suosituksista. Vastaajat voivat vastata niihin kysymyksiin, joita pitävät itse merkityksellisinä.

Opasta koskevat kysymykset on jaoteltu lausuntopyynnössä siten, että palautetta pyydetään ensin kunkin oppaan pääluvun periaatteista ja sisällöstä yleisesti. Sitten pyydetään palautetta kunkin pääluvun suosituksista sekä oppaan liitteistä.

Tarkempaa tietoa periaatteisiin ja suosituksiin liittyvistä kysymyksistä löytää kyseistä lainvalmisteluprosessin vaihetta koskevasta opasluonnoksen jaksosta. Avovastauksina annettava palaute pyydetään väliotsikoimaan opasluonnoksen mukaisesti, jos mahdollista.

Arviomuistiota koskevat kysymykset on jaoteltu lausuntopyynnössä siten, että palautetta pyydetään erityisesti työryhmän arvioimista ratkaisuvaihtoehdoista.

Lausunnolla olevat opasluonnos ja arviomuistio löytyvät lausuntopyynnön liitteistä ja etapeina hankkeen Hankeikkuna-sivulta.

Asiasta järjestetään lausuntomenettelyn aikana myös keskustelutilaisuus Teamsissä tiistaina 17.12.2024 klo 9.00–10.30. Lisätietoja ja liittymistiedot löytyvät hankkeen Hankeikkuna-sivulta.

Aikataulu

Lausunto pyydetään antamaan lausuntopalvelu.fi:n kautta viimeistään 15.1.2025.

Valmistelijat

Lisätietoja opasluonnoksesta antavat:

työryhmän sihteeri, erityisasiantuntija Tuomas Lihr, etunimi.sukunimi(at)gov.fi, puh. +358 29 515 0137

työryhmän puheenjohtaja, lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen, etunimi.sukunimi(at)gov.fi, puh. +358 29 515 0074

Linkit

<https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM030:00/2023> - Säädösvalmistelun kuulemisoppaan uudistamisen Hankeikkuna-sivu

<http://kuulemisopas.finlex.fi/> - Vuoden 2016 säädösvalmistelun kuulemisopas

<https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM030:00/2023> - Revidering av hörande vid författningsberedning Sida i projektportalen

<http://kuulemisopas.finlex.fi/sv/> - Hörande vid författningsberedning 2016

Liitteet:

[Lainvalmistelun kuulemisopas Luonnos 26.11.2024.pdf](#) - Lainvalmistelun kuulemisopas Luonnos 26.11.2024

[Bilagor på svenska till anvisningen för hörande angående användningen av svenska och Åland.pdf](#) - Bilagor på svenska till anvisningen för hörande angående användningen av svenska och Åland

[Arviomuistio HE-luonnosten lausuntoajan ohjeistuksesta.pdf](#) - Arviomuistio säädösehdotuksista järjestettävien lausuntomenettelyjen lausuntoaikaa koskevasta ohjeisuksesta

[Sammandrag av bedömningspromemorian på svenska.pdf](#) - Sammandrag av bedömningspromemoria om anvisningarna om remisstiden för de remissförfaranden som ordnas om lagförslag

Jakelu:

4front Oy
Aalto Economic Institute (AEI)
Aalto-yliopisto
Aalto-yliopisto / professori Otto Toivanen
Ahvenanmaan maakuntahallitus
AKAVA
Allianssi
Amnesty ry
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA)
Demos Helsinki
Digi- ja väestötietovirasto
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
Eduskunnan perustuslakivaliokunta
Eduskunnan suuri valiokunta
Eduskunnan tarkastusvaliokunta
Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta
Eduskunta
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Elintarvikemarkkinavaltuutettu
Elintarviketeollisuusliitto ry
Eläinsuojeluasiamies
Eläinten hyvinvointikeskus EHK
Eläkesäätiöyhdistys
Eläketurvakeskus
Energiateollisuus ry
Energiavirasto
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
ETLA – Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
Etnisten suhteiden neuvottelukunta (Etno)
Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti (HEUNI)
Filosofian tohtori Harriet Lonka
Finanssivalvonta
Finnwatch ry
Folktinget
Frisky & Anjoy
Gaia Consulting Oy
Geologian tutkimuskeskus
Greenpeace Suomi
Hanken
Helsingin yliopisto

Helsingin yliopisto / akatemiaturkija Juho Vesa
Helsingin yliopisto / Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus
Helsingin yliopisto / Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti /
tutkimusjohtaja Kati Rantala
Helsingin yliopisto / professori Anu Kantola
Helsingin yliopisto / professori Heikki Hiilamo
Helsingin yliopisto / professori Juha Raitio
Helsingin yliopisto / professori Jyrki Tala
Helsingin yliopisto / professori Pertti Ahonen
Helsingin yliopisto / professori Sakari Melander
Helsingin yliopisto / professori Tapio Lappi-Seppälä
Helsingin yliopisto / professori Tuomas Ojanen
Helsingin yliopisto / professori Tuula Linna
Helsingin yliopisto / Ruralia-instituutti
Helsingin yliopisto / yliopiston lehtori Virve-Maria Toivonen
Helsingin yliopisto / yliopistotutkija Taina Maria Meriluoto
Helsingin yliopisto / professori Kaarlo Tuori
HELSUS
Ihmisoikeuskeskus
Ihmisoikeusliitto ry
Ilmatieteenlaitos
Invalidiliitto
Isännöintiliitto
Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö
Itä-Suomen yliopisto
Itä-Suomen yliopisto / professori Anssi Keinänen
Itä-Suomen yliopisto / professori Eeva Nykänen
Itä-Suomen yliopisto / professori Emilia Korkea-aho
Itä-Suomen yliopisto / professori Kaijus Ervasti
Itä-Suomen yliopisto / professori Kati Kulo-vesi
Julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta
Juristiliitto ry
Jyväskylän yliopisto
Jyväskylän yliopisto / professori Tapio Litmanen
Kajaanin Ammattikorkeakoulu
Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta (KANE)
Kansallisen lapsistrategian sihteeristö
Kaupan Liitto
Kehityspoliittinen toimikunta
Kela
Keskuskauppakamari
Kestävän kehityksen toimikunta
Kiinteistöliitto
Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Kolttien kyläkokous
Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti (KRIMO)
Kuluttajaliitto
Kuntaliitto
Kuurojen Liitto ry
Kynnys ry
Lainsäädännön arviointineuvosto

Lapin yliopisto
Lapin yliopisto / professori Timo Harrikari
Lapin yliopisto / tutkimusprofessori Timo Koivurova
Lapsiasiavaltuutettu
Lastensuojelun Keskusliitto ry
Liikenne- ja viestintäministeriö
Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES sr
Luonnonvarakeskus (LUKE)
Luonto-Liitto ry
Lääketeollisuus ry
Maa- ja metsätalousministeriö
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Maanmittauslaitos
Maaseutupolitiikan neuvosto (MANE)
Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry
Metsähallitus
Metsäteollisuus ry
Motiva
Naisasialiitto Unioni
Naisjärjestöjen Keskusliitto
Nuorisotutkimusseura ry
Nuorten Agenda2030-ryhmä
Näkövammaisten liitto ry
Oikeuskanslerinvirasto
Oikeusministeriö
Oikeusrekisterikeskus
Olympiakomitea
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Oulun yliopisto
Pakolaisneuvonta ry
Palta ry
Pellervon taloustutkimus (PTT)
Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto
Poliisihallitus
Puolustusministeriö
Päivittäistavarakauppa ry
Pörssisäätiö
Rahoitusvakuusvirasto
Rakennusteollisuus ry
Rikosseuraamuslaitos
Romaniasiain neuvottelukunta (RONK)
Romanifoorumi
Ruokavirasto
Saamelaiskäräjät
Saaristoasiain neuvottelukunta (SANK)
SámiSoster ry
Seta ry
Sisäministeriö
SOS Lapsikylä
Sosiaali- ja terveysministeriö
Soste ry

Suomalaiset kehitysjärjestöt - Fingo
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
Suomen ilmastopaneeli
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
Suomen kestävän kehityksen asiantuntijapaneeli
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Suomen Lääkäriliitto
Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry
Suomen Pankki
Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö
Suomen Punainen Risti
Suomen Setlementtiliitto
Suomen Tilintarkastajat ry
Suomen ympäristökeskus (SYKE)
Suomen Yrittäjät ry
Tampereen yliopisto
Tampereen yliopisto / dekaani Juho Saari
Tampereen yliopisto / professori Heikki Liimatainen
Tampereen yliopisto / professori Jukka Viljanen
Tampereen yliopisto / tutkijatohtori Vesa Koskimaa
Tapaturmavakuutuskeskus
Tasa-arvoasian neuvottelukunta TANE
Tasa-arvovaltuutettu
Teknologian Tutkimuskeskus VTT
Teknologiateollisuus ry
Terveystieteiden tutkimuslaitos (THL)
Tiedusteluvalvontavaltuutettu
Tietosuojavaltuutettu
Tilastokeskus
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK
Traficom
Turun yliopisto
Turun yliopisto / professori Anne Alvesalo-Kuusi
Turun yliopisto / professori Janne Salminen
Turun yliopisto / professori Jouko Vilmunen
Turun yliopisto / professori Maija Setälä
Turun yliopisto / professori Mika Kortelainen
Turun yliopisto / professori Veli-Pekka Viljanen
Työ- ja elinkeinoministeriö
Työeläkevakuuttajat Tela ry
Työn ja talouden tutkimus LABORE
Työterveyslaitos
UKK-instituutti
Ulkoministeriö
Unicef Finland ry
Uudenmaan elinkeino-, liikenne –ja ympäristökeskus (ELY)
Vaasan yliopisto
Vaasan yliopisto / tutkimusjohtaja Petri Uusikylä
Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINE
Vakuutuskassat ry
Vakuutuskeskus

Valtiokonttori
Valtion liikuntaneuvosto
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
Valtioneuvoston kanslia
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiovarainministeriö
Valvira
Vammaisfoorumi ry
Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta (VANE)
Vanhusasiavaltuutettu
Vanhustyön keskusliitto ry
Verohallinto
Veronmaksajain Keskusliitto ry
Vieraileva vanhempi tutkija Leena Heinämäki
VR
Vuokralaiset ry
WWF Suomi
Väylävirasto
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta
Yhdenvertaisuusvaltuutettu
Ympäristöministeriö
Ympäristötiedon foorumi
Yritysvastuuverkosto FIBS ry
Åbo Akademi
Åbo Akademi / professori Elina Pirjatanniemi
Åbo Akademi / tutkimusjohtaja Lauri Rapeli

Lausunnonantajan lausunto

VASTAAJATIEDOT

1. Organisaatio

- viranomainen
- järjestö, yhdistys tai muu kolmannen sektorin organisaatio tai muu toimija
- yritys tai yritysten etujärjestö
- muu asiantuntija
- tutkija
- media
- yksityishenkilö
- muu

TYÖRYHMÄN ARVIOMUISTIO

2. Vaihtoehto 1 ohjeistetulle lausuntoajalle: Säilytetään nykyinen lausuntoajan pääsääntö (vähintään 6 viikkoa, laajoissa hankkeissa vähintään 8 viikkoa ja yleisellä lomakaudella aihetta pidentää) ja avataan ohjeessa aiempaa konkreettisemmin pääsäännöstä poikkeamisen edellytykset.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

3. Ohjeistetut poikkeamisperusteet: Pitäisikö pääsääntöisestä lausuntoajasta voida tapauskohtaisen kokonaisharkinnan perusteella poiketa seuraavilla perusteilla? Valitse kaikki seikat, joiden perusteella lyhyemmän lausuntokierroksen pitäisi olla mahdollinen.

- vaikutuksiltaan suppeat hankkeet
- helposti omaksuttavat hankkeet
- vähäisen kansallisen liikkumavaran hankkeet

- asian poikkeuksellinen kiireellisyys (ks. tarkemmin tästä ja edellisistä perusteista opasluonnoksen s. 54–56)
- vaalivuonna valmisteltavat budjettilait
- Muu peruste, mikä?

Perustelut

4. Vaihtoehto 2 ohjeistetulle lausuntoajalle: Määritellään uudeksi lausuntoajan pääsäännöksi vähintään 5 viikkoa (laajoissa hankkeissa vähintään 7 viikkoa, yleisellä lomakaudella aihetta pidentää) sekä poikkeamismahdollisuudet samoin kuin edellä 1 vaihtoehdossa. Osallistumisoikeuksien turvaamiseksi arvioidaan uuden kuulemisoppaan viimeistelyssä, onko tarpeen muuttaa opasluonnoksen vapaaehtoisesti noudatettavia, lausunnon antamista helpottavia suosituksia periaatteiksi, joita on lähtökohtaisesti noudatettava kaikissa hankkeissa (esim. ennakoilmoitus lausuntomenettelyn aiheesta ja ajankohdasta sekä vaikutusarvioinnin ja säännöskohtaisten perusteluiden valmiusaste).

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

5. Vaihtoehto 3 ohjeistetulle lausuntoajalle: Määritellään uudeksi lausuntoajan pääsäännöksi vähintään 4 viikkoa (laajoissa hankkeissa vähintään 6 viikkoa, yleisellä lomakaudella aihetta pidentää) sekä poikkeamismahdollisuudet samoin kuin edellä 1 vaihtoehdossa. Osallistumisoikeuksien turvaamiseksi arvioidaan uuden kuulemisoppaan viimeistelyssä, onko tarpeen muuttaa opasluonnoksen vapaaehtoisesti noudatettavia, lausunnon antamista helpottavia suosituksia periaatteiksi, joita on lähtökohtaisesti noudatettava kaikissa hankkeissa (esim. ennakoilmoitus lausuntomenettelyn aiheesta ja ajankohdasta, vaikutusarvioinnin ja säännöskohtaisten perusteluiden valmiusaste, kuulemiset varhaisemmassa vaiheessa valmistelua sekä lausuntokierroksen aikana järjestettävä keskustelutilaisuus).

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa

- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

6. Arviomuistiossa käsitellään keinoja kuulemisen kehittämiseksi erityisesti valtioneuvoston sähköisiin työkaluihin liittyen. Pitäisikö seuraavia toimenpiteitä merkittävänä lainvalmistelun kuulemisen kehittämisessä? Valitse kaikki toimenpiteet, joita pitäisit merkittävänä.

- Kaikki säädösehdotuksista järjestettävät lausuntomenettelyt järjestettäisiin Lausuntopalvelussa.
- Hankeikkunaan päivitettäisiin yhdenmukaisemmin ja ajantasaisemmin lainvalmisteluhankkeita koskevia tietoja.
- Hankeikkunan tai Lausuntopalvelun kautta voisi aina tutustua kaikkiin lausuntomenettelyssä annettuihin lausuntoihin.
- Hankeikkunassa tai Lausuntopalvelussa voisi tilata sähköpostiherätteitä esimerkiksi itseä kiinnostavista asiasanoista tai tiettyyn hankkeeseen liittyvistä toimista.
- Merkittävistä EU:ssa valmistelussa olevista säädöshankkeista julkaistaisiin Hankeikkuna-sivut, joilla tiedotettaisiin esimerkiksi hankkeeseen liittyvistä kuulemisista.
- Toteutuneiden lausuntomenettelyiden kestoista ja esitetyistä poikkeamisperusteista julkaistaisiin ajantasaista, ministeriökohtaista tietoa.
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

7. Muu palaute työryhmän arviomuistioista.

KUULEMISOPAS – JOHDANTO

8. Kommentit kuulemisoppaan johdannosta.

ESIVALMISTELU – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

9. Periaate – Mahdollisen esivalmistelun aloittaminen julkaistaan Hankeikkunassa.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan

- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

10. Periaate – Mahdollisessa esivalmistelussa kuullaan keskeisiä sidosryhmiä ja tarvittaessa myös yleisöä, jos hankkeella voi olla merkittäviä vaikutuksia eikä kyse ole sellaisen EU-säädöksen täytäntöönpanosta, jossa on vähän kansallista liikkumavaraa.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

11. Periaate – Jos esivalmistelusta laaditaan arviomuistio tai muu loppuraportti, siitä järjestetään kirjallinen kuuleminen Lausuntopalvelussa.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

12. Periaate – Esivalmistelun mahdollista loppuraporttia koskevasta kuulemispalautteesta julkaistaan yhteenveto Hankeikkunassa.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan

- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

13. Muut kommentit kuulemista esivalmistelussa koskevasta ohjeistuksesta.

PERUSVALMISTELU – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

14. Periaate – Säädosvalmisteluhankkeen toimeksiannosta päätettäessä suunnitellaan, miten sidosryhmiä osallistetaan valmistelun aikana. Keskeisiä näkökulmia suunnittelussa ovat hankkeen sidosryhmien ja kuulemistarpeiden tunnistaminen sekä kuulemisten aikataulut ja menetelmät.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

15. Periaate – Perusvalmistelun aikana kuullaan riittävän laajasti sidosryhmiä ja tarvittaessa myös yleisöä.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

16. Periaate – Perusvalmistelussa suunnitellaan säädösehdotusta koskeva lausuntomenettely.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

17. Muut kommentit kuulemista perusvalmistelussa koskevasta ohjeistuksesta.

LAUSUNTOMENETTELY – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

18. Periaate - Lausuntomenettely järjestetään Lausuntopalvelussa ja julkaistaan myös Hankeikkunassa. Lausuntomenettely voidaan järjestää muulla tavalla vain perustellusta syystä, joka mainitaan lausuntopyynnössä sekä hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen perustelumuistiossa.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

19. Periaate - Säädösehdotuksista pyydettävien kirjallisten lausuntojen antamiseen varataan aikaa vähintään kuusi viikkoa ja laajoissa hankkeissa vähintään kahdeksan viikkoa. Lausuntoaika on aihetta pidentää, jos se muuten ajoittuisi yleiseen lomakauteen. Lausuntoaika voi olla lyhyempi vain perustellusta syystä, joka mainitaan lausuntopyynnössä sekä hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen esittelymuistiossa. (Perustelluista syistä ks. opasluonnoksen luku 4.4.)

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa

- Muu ehdotus, mikä (esim. muut perustellut syyt lyhyemmälle lausuntoajalle)?

Perustelut

20. Periaate – Lausuntomenettelyssä saaduista lausunnoista laaditaan yhteenveto, joka julkaistaan Hankeikkunassa. Lausuntoyhteenvedon laatimisesta tai julkaisemisesta voi poiketa vain perustellusta syystä, joka mainitaan hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen esittelymuistiossa.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

21. Muut kommentit lausuntomenettelyä koskevasta ohjeistuksesta.

JATKOVALMISTELU JA VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSENTEKO – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

22. Kommentit kuulemispalutteen hyödyntämistä jatkovalmistelussa ja valtioneuvoston päätöksenteossa koskevasta ohjeistuksesta.

EDUSKUNNAN ASiantuntijakuulemiset – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

23. Periaate - Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa annettavassa esittelevän ministeriön vastineessa arvioidaan valiokunnan saama olennainen asiantuntijapalaute. Vastineessa vastataan myös valiokunnan mahdollisesti esittämiin kysymyksiin ja tarkentamistarpeisiin. Vastineessa mahdollisesti esitettävistä muutoksista hallituksen esityksen säännösehdotuksiin keskustellaan tarvittaessa valiokuntaneuvoksen kanssa.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

24. Muut kommentit esittelevän ministeriön toimintaa eduskunnan valiokunnan asiantuntijakuulemisessa koskevasta ohjeistuksesta.

SEURANTA JA JÄLKIARVIOINTI –YLEINEN PALAUTE

25. Kommentit kuulemista seurannassa ja jälkiarvioinnissa koskevasta ohjeistuksesta.

EU-ENNAKKOVAIKUTTAMINEN, EU-SÄÄDÖKSET JA VALTIOSOPIMUKSET – YLEINEN PALAUTE

26. Kommentit kuulemista EU-ennakkovaikuttamisessa, EU-säädösten ja valtiosopimusten valmistelussa koskevasta ohjeistuksesta.

ESIVALMISTELU – SUOSITUKSET

27. Suositus – Esivalmistelun aikana on usein tarkoituksenmukaista järjestää myös suullisia kuulemisia esimerkiksi tietopohjan, nykytilan ja ratkaisuvaihtoehtojen kartoittamiseksi.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

28. Suositus – Kirjallisen esivalmistelukuulemisen kysymykset rakenteistetaan niin, että selvityksen kohteena oleva asiakokonaisuus ja osa-alueiden keskinäiset yhteydet on helppo hahmottaa. Myös vapaan palautteen antaminen on yleensä mahdollista. Lisäksi kysymysten muotoiluissa otetaan huomioon palautteen koostamiseen liittyvät tarpeet.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa

- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

29. Suositus – Esivalmisteluvaiheessa ainakin arviomuistiota tai muuta loppuraporttia koskeva kuuleminen on hyvä järjestää suomeksi ja ruotsiksi, jos asialla on erityisen suuri merkitys Ahvenanmaalle tai huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle. Usein riittävää on, että tiivistelmä arviomuistion sisällöstä on saatavana ruotsiksi.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

30. Suositus – Loppuraporttia koskevan kuulemispalautteen yhteenveto julkaistaan Hankeikkunassa etappina.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

31. Suositus – Loppuraporttia koskevasta kuulemispalautteesta julkaistaan Hankeikkunassa kirjallinen arvio.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa

- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

PERUSVALMISTELU – SUOSITUKSET

32. Suositus – Perusvalmisteluvaiheen hankesuunnitelman mukaiset kuulemiset aikataulutetaan lainvalmistelun prosessioppaan mukaisten työvaiheiden mukaan.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

33. Suositus – Perusvalmistelun aikaisten kuulemisten aikataulut julkaistaan etukäteen Hankeikkunassa etappeina.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

34. Suositus – Kuulemissuunnitelman sisällön ja aikataulun ajantasaisuus tarkistetaan tarvittaessa.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa

- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

35. Suositus – Valmistelun aikana kuullaan suoraan myös niitä ihmisiä sekä yhteisöjä ja niissä toimivia, joita asia ja ratkaisuvaihtoehdot koskevat.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

36. Suositus – Perusvalmisteluvaiheen lausuntopyynnöt, kyselyt ja muut kirjalliset kuulemiset tehdään osittain rakenteisina.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

37. Suositus – Perusvalmistelun aikaisissa kuulemisissa esimerkiksi nykytilan ja sen muutostarpeiden, tietopohjan sekä ratkaisuvaihtoehtojen kartoituksesta on monesti tarkoituksenmukaista hyödyntää myös suullisia, keskustelevia kuulemistapoja.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa

- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

38. Suositus – Perusvalmisteluvaiheen aikaiset kuulemiset järjestetään myös ruotsiksi, jos asialla on erityisen suuri merkitys Ahvenanmaalle tai huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

39. Suositus – Perusvalmistelun aikainen sidosryhmien kuulemispalaute kootaan yhteenvetoon, joka julkaistaan Hankeikkunassa.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

40. Suositus – Perusvalmistelussa arvioidaan, miten kuulemista voidaan hyödyntää säädöksen seurannassa sen voimaantulon jälkeen.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa

- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

LAUSUNTOMENETTELY – SUOSITUKSET

41. Suositus - Lausuntopyyntö ja lausuntomenettelyn toteutus suunnitellaan perusvalmistelun tekevän työryhmän kanssa. Jos esitys on tehty virkatyönä, ainakin keskeiset sidosryhmät osallistetaan lausuntopyynnön valmisteluun, mukaan lukien lausuntomenettelyn jakelulistan määrittelyyn.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

42. Suositus - Lausuntopyyntö toteutetaan rakenteisena niin, että myös vapaa kommentointi on mahdollista.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

43. Suositus – Lausuntomenettelyn ajankohta ja aihe julkaistaan ja ilmoitetaan lausuntopyynnön saajille etukäteen ainakin silloin, kun lausuntoaika on pääsääntöä lyhyempi.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan

- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

44. Suositus - Lausuntojen antamiseen varataan niin pitkä aika, että myös muilla kuin sidosryhmien edunvalvojilla ja viranomaisilla on todellinen mahdollisuus osallistua lausuntomenettelyyn.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

45. Suositus - Ruohonjuuritason toimijoita tai muuten laajempaa yleisöä tavoittelevan lausuntomenettelyn viestintä suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä hankkeen sidosryhmien kanssa.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

46. Suositus - Keskustelutilaisuudet, haastattelut sekä verkkokeskustelut ja -kyselyt voivat olla hyviä täydentäviä keinoja ruohonjuuritason palautteen saamiseksi lakiehdotuksesta.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan

- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

47. Suositus - Lausuntoyhteenvedon alussa on tiivistelmä lausunntomenettelyn toteutuksesta ja ehdotuksen asioita tai asiakokonaisuuksia koskevan palautteen päälinjoista. Tämän jälkeen on yhteenveto yksityiskohtaisesta palautteesta asiakohdittain. Saman suuntaisella kannalla olevien perustelut ryhmitellään asiakohdittain.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

48. Suositus - Lausuntopalvelussa olevan rakenteisen palauteaineiston voi tallentaa Excel-tiedostoksi, jolloin rakenteisia ominaisuuksia voi hyödyntää lausunntoyhteenvedon koostamisessa.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

49. Suositus - Lausunto- ja muusta kuulemispalautteesta laaditaan arvio, jossa esitetyt näkemyksiä arvioidaan. Arvio jäsenetään samoin kuin lausunntoyhteenveto, eli lausunnon antajien merkittävät perustelut arvioidaan kunkin perustelukohdan jälkeen.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna

- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

50. Suositus - Arvio kuulemispalautteesta julkaistaan jatkovalmistelupäätöksen yhteydessä Hankeikkunassa etappina.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

JATKOVALMISTELU JA VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSENTEKO – SUOSITUKSET

51. Suositus - Jos lausunnonantaja esittää lausunntomenettelyn jälkeen esityksen sisältöön merkittävästi vaikuttavia uusia kommentteja, niistä viestitään muille sidosryhmille.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

EDUSKUNNAN ASIAANTUNTIJAKUULEMISET – SUOSITUKSET

52. Suositus - Suullisen esittelyn tueksi tehdään yleensä tiivis PowerPoint-esitys.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna

- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

53. Suositus – Vastineessa asiantuntijapalaute, arviot ja esittelevän ministeriön kannat esitetään asiakokonaisuuksittain.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

54. Suositus – Vastineluonnos annetaan tiedoksi ja kommentoitavaksi muille eduskunnan kuulemille asiantuntijoille, jos valiokunta siihen suostuu ja se on aikataulullisesti mahdollista.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

55. Suositus – Vastineasiakirja otsikoidaan esimerkiksi: ”HE xx/xxxx vp – X-ministeriön vastine Y-valiokunnalle.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan

- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

SEURANTA JA JÄLKIARVIOINTI – SUOSITUKSET

56. Suositus – Seurannan painopisteiden ja jälkiarvioitavan sääntelyn valinnassa hyödynnetään kuulemisia ja muuta sidosryhmäyhteistyötä.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

57. Suositus – Sidosryhmille kannattaa viestiä ministeriössä suunnitteilla olevasta seurannasta ja jälkiarviointeista.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

58. Suositus - Seuranta varten tehtävän sidosryhmäkuulemisen palautteen laatua usein parantaa kuulemisen ajoittaminen kuultaville sopivaan ajankohtaan.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan

- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

59. Suositus – Erityisesti ennen vaalikauden vaihtumista on tarpeen seurata toimialan sääntelyn mahdollisia merkittäviä muutostarpeita ja käydä niistä keskusteluja sidosryhmien kanssa.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

60. Suositus – Jo lainsäädäntöhankkeen perusvalmistelun aikana on hyödyllistä kuulla sidosryhmiä seurannan ja mahdollisen jälkiarvioinnin tarpeesta ja toteutuksesta.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

61. Suositus – Seurannan ja jälkiarvioinnin tiedonkeruussa hyödynnetään kuulemista.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa

- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

62. Suositus – Seurannan tai jälkiarvioinnin osana järjestetyn kuulemisen, kuten keskustelutilaisuuden tai kyselyn, palautteen yhteenveto julkaistaan Hankeikkunassa esimerkiksi muistiona.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

63. Suositus – Myös jatkuvaluonteisen seurantatiedon riittävä dokumentointi viimeistään seuraavan säädösvalmisteluhankkeen aikana on tärkeitä, jotta sidosryhmät voivat arvioida tiedon oikeellisuutta, vaikutuksia ja merkittävyyttä.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

64. Suositus – Mahdollisen jälkiarvioinnin loppuraportti julkaistaan Hankeikkunassa.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa

- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

EU-ENNAKKOVAIKUTTAMINEN, EU-SÄÄDÖKSET JA VALTIOSOPIMUKSET – SUOSITUKSET

65. Suositus – Neuvoston kokouksen asialista jaetaan etukäteen tiedoksi valmistelujaoston laajalle kokoonpanolle.

- Kannatan sellaisenaan
- Kannatan muutettuna
- Vastustan
- Ei kantaa
- Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

MUU PALAUTE SUOSITUKSISTA

66. Muut kommentit suosituksista: esimerkiksi ehdotukset kokonaan uusiksi suosituksiksi

LIITTEET

67. Kommentit kyselyn laatiminen -liitteestä

68. Kommentit kuulemisen kielet -liitteestä

69. Kommentit asiakirjajulkisuus, tiedonhallinta, avoimuusrekisteri ja tietosuoja kuulemisessa -liitteestä

70. Kommentit lakisääteiset kuulemisvelvoitteet -liitteestä

Muu palaute kuulemisoppaasta

71. Muut kommentit kuulemisoppaan luonnoksesta

Siitonen Susanna
Oikeusministeriö

Lühr Tuomas
Oikeusministeriö